

Таким чином, в результаті досліджень було встановлено, що у 2023 р. жуки квасолевого зерноїда першої генерації на посівах квасолі та вігни у польових умовах траплялися у фазі бутонізації – цвітіння, а другого покоління — у III декаді липня – II декаді серпня (у фазі утворення бобів – досягання насіння). Під час відкладання яєць фітофаг надавав перевагу квасолі (8,0–34,0 % бобів з яйцекладками) у порівнянні з вігнуою (5,0–11,0 % бобів з яйцекладками).

УДК 632.768.12 Л: 635.36 (477.54)

Л. Я. Сіроус, канд. с.-г. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет, м. Харків
**ШКІДНИКИ НАСАДЖЕНЬ БРЮССЕЛЬСЬКОЇ КАПУСТИ
В ННВЦ «ДОСЛІДНЕ ПОЛЕ ДОКУЧАЄВСЬКЕ»
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ**

Високі харчові якості різновидів капусти зумовлюють їх привабливість для великої кількості фітофагів, що пошкоджують рослини протягом всього періоду вегетації та в окремі роки спричиняють значні збитки культурі. Чисельність шкідливих комах на полях капусти змінюється під впливом багатьох екологічних факторів зовнішнього середовища та в залежності від виду. Пізнання закономірностей зміни сезонної та багаторічної динаміки чисельності та шкідливості фітофагів дає можливість удосконалювати систему заходів захисту різновидів капусти від шкідників і впливати на їх чисельність в агроценозі.

Метою досліджень було вивчення особливостей динаміки чисельності та шкідливості листогризучих і сисних комах в насадженнях гібридів брюссельської капусти та удосконалення заходів хімічного захисту рослин різновиду від них.

Дослідження проводилися у 2007 – 2021 і 2023 роках в капустяному агроценозі ННВЦ «Дослідне поле Докучаєвське» Харківської області. Методика обліку шкідників загальноприйнята. Статистичну обробку одержаних експериментальних даних здійснювали методом дисперсійного аналізу засобами Microsoft office Excel.

Спеціалізований комплекс шкідників у насадженнях брюссельської капусти був представлений капустяною попелицею

(*Brevicoryne brassicae* (Linnaeus, 1758)), капустяним клопом (*Eurydema ventralis* Kolenati, 1846), хрестоцвітими блішками (*Phyllotreta spp.*), гусеницями капустяної молі (*Plutella xylostella* (Linnaeus, 1758)), капустяної совки (*Mamestra brassicae* Linnaeus, 1758) і ріпного (*Pieris rapae* (Linnaeus, 1758)) білана. Серед шкідливих комах в насадженнях різновиду переважали листогризи.

В роки проведення досліджень максимальна щільність жуків хрестоцвітих блішок на рослинах брюссельської капусти коливалась від 2,3 до 47,3 екз./рослину при заселені 42–100 % рослин. Пік чисельності жуків блішок на рослинах зареєстрований у другій декаді липня – першій декаді серпня у фазу утворення качанчиків. Середній бал пошкодження рослин блішками коливався від 1,4 до 3,5 балів за 5 бальною шкалою. Чисельність і заселеність рослин брюссельської капусти жуками варіювала за роками. У 2009, 2016, 2017 і 2020 роках чисельність фітофагів була на рівні економічного порогу шкідливості. У 2010 і 2014 роках відбувалося масове розмноження хрестоцвітих блішок.

Результати вивчення сезонної динаміки чисельності капустяної молі показали, що гусениці шкідника з'являлися на рослинах різновиду у першій – другій декадах червня за середньодобових температур повітря 16,9–23,1°C, ГТК = 0,05–1,8. Пік чисельності гусениць молі в насадженнях брюссельської капусти відмічений у другій – третій декадах липня. ГТК= 0,1–1,1. В роки досліджень максимальна щільність фітофага на рослинах становила 1,0–5,3 екз./рослину, а заселеність рослин – 8–100 %. Масове заселення рослин гусеницями молі відбувалось в 2010, 2014 і 2018 роках. У роки масового розмноження чисельність шкідника на рослинах брюссельської капусти істотно відрізнялась від чисельності на білоголовій та цвітній капусті. (НІР₀₅=0,6 екз./рослину). Чисельність молі на рослинах білоголової капусти була на 28–31 %, а цвітної – на 12–21 % більшою у порівнянні з брюссельською. Істотної різниці в заселені рослин різновидів фітофагом нами не виявлено.

В насадженнях брюссельської капусти в серпні виявляли поодинокі гусениць капустяної совки і ріпного білана, які відчутної шкоди рослинам не завдавали.

За багаторічними даними в насадженні різновиду із сисних шкідників домінувала капустяна попелиця, особини якої заселяли рослини з кінця травня по жовтень. Масовий розвиток попелиці на капусті відбувався у другій декаді липня – третій декаді серпня. За

роками заселеність рослин брюссельської капусти попелицею становила 6–85 %. Бал заселення насаджень різновиду шкідником коливався у межах 1,0–2,4. Рослини брюссельської капусти заселялися і пошкоджувалися попелицею на 5–29 % менше у порівнянні з білоголовою і на 4–11 % менше, ніж цвітної. ($НІР_{05}=2,9$ %).

Поодинокі імаго капустяного клопа другого покоління заселяли рослини різновиду з другої половини липня – серпні.

При перевищенні економічного порогу шкідливості жуків хрестоцвітих блішок, гусениць капустяної молі та імаго і личинок капустяної попелиці в насадженнях брюссельської капусти нами застосовувалися інсектициди різних хімічних груп: синтетичні піретроїди, неонікатиноїди, хлорнікотиніли, бензаміди і комплексні препарати.

УДК 630.4

Ю. Є. Скрильник¹, канд. с.-г. наук, ст. досл., **Т. В. Кучерявенко²**,
аспірантка, **О. В. Зінченко¹**, канд. с.-г. наук, ст. досл.

1. Український науково-дослідний інститут лісового господарства
та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького

2. Державний біотехнологічний університет

ПОШИРЕННЯ СМАРАГДОВОЇ ЯСЕНЕВОЇ ЗЛАТКИ *AGRILUS PLANIPENNIS FAIRMAIRE, 1888 (COLEOPTERA: BUPRESTIDAE)* У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Вперше у Харківській області ясеневу смарагдову вузькотілу златку (ЯСВЗ) виявили в липні 2021 р. в Кам'янському лісництві ДП «Куп'янське лісове господарство» біля сіл Кам'янка та Тополі (50.015000° / 37.855833°). У серпні 2021 р. достовірно підтверджено присутність златки на території Дворічанського національного природного парку, поблизу села Красне Перше (49.950000° / 37.776667°) та села Кам'янка (49.966389° / 37.816667°) у лісах природного та штучного походження. При цьому златка заселяла обидва види ясена – *Fraxinus pennsylvanica* Marsh. і *Fraxinus excelsior* L. [1, 2].

Подальші дослідження у напрямку Великого Бурлука (50.056666° / 37.379444°) виявили ЯСВЗ. Також виявили заселені дерева поблизу с. Нової Олександрівки (49.911197° / 37.245878°), с.